

Pilgrimsfalkar på stan

Text: Lennart Urby

Naturskyddsföreningen startade projekt Pilgrimsfalk 1972. Den centrala satsningen med utsättning av ungar är nu i sitt slutskede. Västmanland är kanske det sista län som kom med i projektet. Målet är att få häckande pilgrimsfalkar i Mälars- och Hjälmarrigionerna.

Vid ett centralt möte på Nordens Ark i mars med representanter för alla län i Sverige som har falkutsättning var även VOF representerad. Vi redogjorde för utsättningsplatser och organisation. 2011 var den första utsättningen i länet. Den var på Skallbergets vattentorn i Västerås och den var mycket lyckad.

Vid det centrala mötet redogjordes för falkens status i Skandinavien och Danmark. För Sveriges del har det gått bra med utsättningarna. I norr och söder har utsättningar pågått i flera år med positivt resultat. I Mälars- och Hjälmarrigionerna är det däremot tomt på häckande pilgrimsfalk. Av den anledningen är Västmanland och Örebro län prioriterade. Vi kommer att få falkungar så länge som de åtta avelsparen får fram ungar, vilket kan innebära att VOF och SNF Örebro får ungar de närmaste fyra, fem åren.

Årets arbete startades i april med att Daniel Green (projektledare) kallade till ett allmänt möte för intresserade. Mötet hölls på Djäknebergets vattentorn i Västerås där utsättningen

FOTO: STEN-OVE SANDELL

FOTO: STEN-OVE SANDELL

gjordes 2012. Holkgruppen inom VOF:s Daglediga byggde en ny hackinglåda. Den som användes 2011 står kvar på Skallbergets vattentorn som reserv.

Över utgångsdörren uppe på vattentornet byggdes en kur varifrån matningen genom ett rör till hackinglådan utfördes. Kuren gör att falkarna ej ser de som matar. Genom ett antal ca 10mm kikhål i kurens väggar kunde falkarna studeras och fotograferas utan att de blev störda.

Erik Westman, som basade för det praktiska, hade kallat till arbetsmöte och ett stort antal kom. Efter arbetsfördelning var både kur och hackinglåda snart monterade och på plats. Allt material hade hissats upp till toppen av tornet med hjälp av kranbil från Vigo Andersson.

FOTO: STEN-OVE SANDELL

Bosse Eriksson laddar med kycklingar i buren.

Den 5 juli kom så personal från Nordens Ark med fem falkungar, två honor och tre hanar, varav två honor och en hane är syskon. Honorna väger ca 1000 g och hanarna ca 600 g. Fortfarande har de en del dun kvar vid 35 dagars ålder som syns på bildten tv sidan 18. En stor skara var med och fick se de vackra och alerta ungarna efter ankomsten. En imponerande syn. De både skrek och flaxade med vingarna. Men allt gick väl och när alla kommit in i buren blev de sittande lugnt för att hämta sig från all uppmärksamhet. Nu väntar de bara på att vi ska förse dem med mat ett tag framöver.

Många intresserade hade mött upp för att se och lyssna på djurvårdare Karin Larssons och Daniel Greens intressanta information om pilgrimsfalk. VLT fotograferade och gjorde intervjuer. Sedan var det dags att gå upp de 187 trappstegen till kuren och hackinglådan.

Förvänsamt många följde med upp på tornet och såg falkarna placeras i hackinglådan.

Hackinglådan öppnades den 11 juli och falkarna var nu fria. En av honorna stack i väg – tog höjd och försvann. Efter någon dag var hon tillbaka och alla fem höll

sig runt tornet med allmer fler och vidare utflykter medan vi fortsatte matningen. De sista två-tre veckorna kunde vi inte säkert fastställa att en av honorna var vid tornet och åt. Däremot var det flera rapporter från Asköviken om en 1K pilgrimsfalk. Så sent som den 16 okt observerades en falk på tornet. Efter en tid hade vi tappat kontakten med en av honorna. Kanske den som var aktiv och stack när vi öppnade lådan. Vi hoppades att hon har dragit söderut. Falkarna fortsatte att matas.

Matningsperioden var väl organiserad. Ett visst antal kycklingar plockades fram och tändes i enlighet med matningsschemat. Maten förvarades i kyl och frys på bottenplanet i tornet. Matningen fungerade perfekt med 25 personer som varit engagerade fram till den 21 augusti, då matningen upphörde.

På dagarna kunde man sitta på en bänk i Djäknebergsparken och se både en och någon gång alla fem falkarna flyga omkring och som på lek tampas med varandra.

Det är bra att de tränar sig så att de kan fånga sin mat själva när vi slutar med matningen. Det är mycket tydligt att falkarna har individuella egenskaper som skiljer dem åt som individer. Det är mycket intressant att studera dem på nära håll.

Karin Larsson från Nordens Ark sätter in den första falken i buren.

Många intresserade kom till Djäkneberget när VOF bjöd in till pilgrimsfalksspänning

Intresset var stort från allmänheten. Tre informationskvällar, 6-8 augusti, utannonserades i VLT och i lokalradion. Informatörer från projektet med tubkikare fanns tillhands vid kaféet på Djäkneberget. Många nyfikna kom. Falkarna blev successivt mer aktiva och sågs jaga över stan. Även radio P4 Västmanland direktsände från Djäkneberget en dag.

Hamnområdet var också populärt. Flera rapporter hördes om falkar som jagade duvor vid Lantmännens silo. De hade också upptäckt den häckningslåda som monterats på toppen av silon året innan.

Flera rapporter om 1K pilgrimsfalkar har syns på Svalan från områdena runt Västerås.

– Vi såg hur en pilgrimsfalk fångade en duva över Stora gatan, berättade en dam.

Bror och syster.

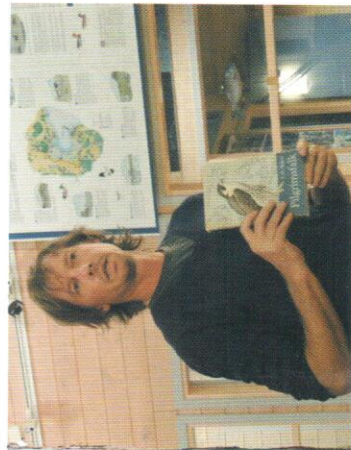
FOTO STEN-OVE SANDELL

Avslutningsmöte med tårta

Den 2 oktober hade Daniel Green, projektledare för VOF:s Pilgrimsfalksprojekt, kallat till årets avslutningsmöte. Mötet hölls i Askö Naturskola. Ett tretotal personer mötte upp. Mälarenergi bjöd på smörgåstårter. Niclas Lignell informerade om Naturskolans verksamhet och Daniel sammanfattade i positiva ordalag årets insats för pilgrimsfalk i länet och tackade alla som medverkat i projektet.

Han avslutade mötet för projektet 2012 med frågan om fortsättning av projektet. Svaret blev enhälligt positivt. Han tackade också för det stora stöd som under året visats projektet från följande sponsorer:

**PEAB – Mälarenergi –
Vigo Andersson – VafabMiljö –
m4 – Lantmännen**

Daniel Green under avslutningsmötet för pilgrimsfalksprojektet visar upp boken Pilgrimsfalk av J A Baker, en klassiker.

Häckningslådorna är också städade och täckta inför vintern. Nu är vi många som ser fram mot ett nytt projektår 2013.

Holkbygge och uppsättning

I mitten på 1950-talet häckade pilgrimsfalk på några mälårar. Det skulle väl vara härligt, om vi kunde få tillbaka dom c:a 60 år senare, som häckningsfåglar där.

I oktober byggde holkguppen en häckningsholk för pilgrimsfalk. När den var klar gjordes en bätt ut till en av öarna för att reka. Man hittade en riktigt bra tall, som hade en gren som stöd till holken underifrån och en i sidled. Ett perfekt läge med öppen inflygning från Mälaren och ca 20 m över vattenytan.

Det var inget lätt jobb att få med allt material till platsen för uppsättningen. Det gick åt fyra man, Bo Eriksson, Bjarne Eriksson, Alf Johansson och Sten-Ove Sandell till att bära två stegar, låda, grus att lägga i botten av holken och en del verktyg som behövdes för fastsättningen (plus kaffe naturligtvis) genom skogen. Att få holken på plats gick bra i stort sätt. Båturen stod Länsstyrelsen för med "kapten" Alf vid spakarna.

I september sågs dagligen falkar som jagade duvor runt Granngårdens silos nere i hamnen. Det finns mycket duvor därmed.

Däremellan satt det oftast en hane och spejade ut över omgivningen på kanten till den

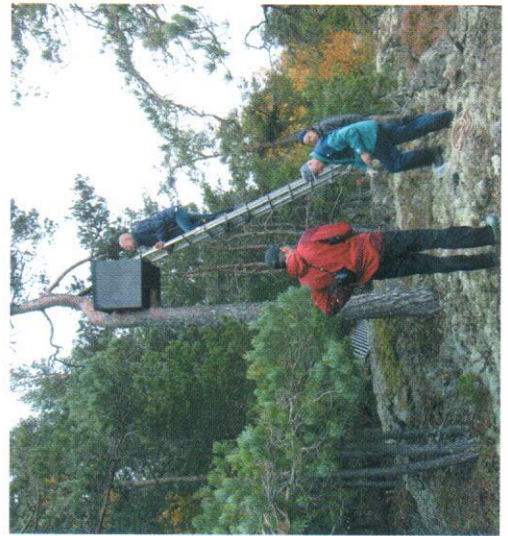

FOTO STEN-OVE SANDELL

I toppen av den gamla gasklockan i centrala Göteborg häckade i somras ett pilgrimsfalkspar och i slutet av maj kläcktes två ungar. Det lär vara den första häckningen på 50 år där.

Bo Eriksson, Bjarne Eriksson, Alf Johansson och Sten-Ove Sandell var med och satte upp den mysnickrade pilgrimsfalksholken.

Pilgrimsfalk jagar korp

folk som monterats högst upp på Lantmännens silo. Vi hoppas att han inser, att det här är ju en fantastiskt bostad till nästa år. Kanonut-sikt och bra med mat. Det är bara att försöka "lura" hit nån maka, till nästa år. ■